

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Тараса Шевченка

Кафедра практичної психології та безпеки життя і діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректором з навчальної роботи
проф. Гавришук
Л.В. Замисел
Протокол № 2/17 від 18.09.2017 р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ КРИЗОВИХ СТАВ

підготовки Бакалавр

напряму 6_030102 Психологія

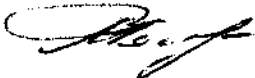
Луцьк- 2017

Програма навчальної дисципліни «Психологія кризових станів» (11.01.01 «Психологія», спеціальність 0301 Соціально-політичні науки, за освітньою програмою 6.03032 Психологія)

Розробник: Мельник А.П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Рецензент: Дучиміньська Т.Л., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності
протокол № 1 від 29.08. 2017 р.

наказом кафедри: (Муншевич М.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології
протокол № 1 від 30.08. 2017 р.

голова науково-методичної
комісії факультету психології (Дучиміньська Т.Л.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання		Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 5-й __
		Лекції 16 год.
		Практичні (семінарські) 16 год. Лабораторні 22 год. Індивідуальні __ год.
		Самостійна робота 58 год.
ІНДЗ: €		Консультації 8 год.
	Форма контролю: екзамен	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання		Нормативна
Кількість годин/кредитів ___ / ___		Рік навчання 3
		Семестр 5-й __
		Лекції 6 год.
		Практичні (семінарські) 4 год. Лабораторні 4 год. Індивідуальні _____ год.
		Самостійна робота _____ год.
ІНДЗ: €		Консультації _____ год.
	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Курс «Психологія кризових станів» є вибірковою дисципліною природничого циклу підготовки фахівців-психологів. Теми дисципліни дають уявлення про загальні емоційні стани особистості та психотравмуючі ситуації, що можуть прихвести до посттравматичних стресових розладів.

Мета викладання навчальної дисципліни передбачає ознайомлення студентів з

широким колом теоретико-методологічних питань, пов'язаних з різноманітними емоційними станами та їх наслідками, практичне оволодіння студентами психологічними методами аналізу екстремальних ситуацій та психотерапевтичних підходів як для вирішення науково-пошукових, так і прикладних завдань.

Відповідно до мети сформульовано основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати у студентів розуміння кризового стану та ситуацій, як причини реакції психіки на психотравмуючу ситуацію;
- озброїти студентів знаннями з питань емоційних станів та їх порушень;
- розширити розуміння про кримзу та кризову ситуацію, як причину психотравми;
- сформувати вміння здійснювати заходи по наданню психологічної допомоги особам, що перебувають в кризовому стані;
- сприяти розвитку професійно-значимих властивостей особистості, творчому відношенню до професійної діяльності.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- особливості використання технік надання психологічної допомоги особам в кризовому стані;
- методологічні підходи до терапії психічної травми особистості;
- систематизувати форми і способи класифікації психічної травми;
- підбір методів діагностики, консультування та терапії кризових станів;
- апробація та стандартизація психодіагностичних методик, які використовуються в діагностиці психотравми;
- на професійному рівні прийняття рішення щодо вибору інструментарію діагностики та корекції психологічної травми;

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Лабор.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи особливостей поведінки людини в екстремальній ситуації.					
Тема 1. Предмет, завдання та методи дисципліни «Психологія кризових станів».		2	2	2	8
Тема 2. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах та під час терористичних актів.		2	2	2	8
Тема 3 Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій.		2	2	2	8
Тема 4.Медико-психологічна систематика психогенних розладів особистості в екстремальних умовах		2	2	2	8
Тема5. Клінічні особливості психогеній в умовах екстремальної ситуації.		2	2	4	8
Разом за модулем 1		10	10	12	40
Змістовий модуль 2. Психотерапія посттравматичних стресових розладів					
Тема 1. Психогенії при гострих життєвонебезпечних ситуаціях.		2	2	2	6
Тема 2. Панічні розлади, як наслідок впливу екстремальної ситуації.		2	2	2	6
Тема 4.Профілактика та психотерапія психогеній в екстремальних умовах.		4	4	4	6
Разом за модулем 2		6	6	12	18
Всього годин		16	16	22	58

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Лабор.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи особливостей поведінки людини в екстремальній ситуації.					

Тема 1 Предмет, завдання та методи дисципліни «Психологія кризових станів».					
Тема 2 Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах та під час терористичних актів.		2			
Тема 3 Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій.			2		
Тема 4 Медико-психологічна систематика психогенних розладів особистості в екстремальних умовах		2			
Тема 5 Клінічні особливості психогеній в умовах екстремальної ситуації.				2	
Разом за модулем 1		4	2	2	
Змістовий модуль 2. Специфіка надання психологічної допомоги особам, що зазнали психологічної травми внаслідок екстремальної ситуації.					
Тема 6. Психогенії при гострих життєвонебезпечних ситуаціях.					
Тема 7. Панічні розлади, як наслідок впливу екстремальної ситуації.					
Тема 8. Профілактика та психотерапія психогеній в екстремальних умовах.		2	2	2	
Разом за модулем 2		2	4	4	
Всього годин		6	4	4	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1	<p>Тема. Предмет, завдання та методи дисципліни «Психологія кризових станів».</p> <p>Особливості прояву кризових станів особистості. Проблеми професійної діяльності практичного психолога, що потребують роботи з психічною травмою клієнта. Місце дисципліни «Психологія кризових станів» в професійній діяльності практичного психолога.</p>
2	Тема. 2 Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних

	<p>умовах стихійного лиха, катастрофах та під час терористичних актів. Біхевіористичний підхід в роботі з наслідками психотравми. Психодинамічний підхід в роботі з наслідками психотравми . Екзистенційний підхід в роботі з наслідками психотравми. Гуманістичний напрямок в роботі з наслідками психотравми</p>
3	<p>Тема. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій. Основні ознаки психологічної кризи за МКХ-11 і DSM-V. Характеристика ознак психологічної кризи за Б. Колодзіним. Характеристика ознак психологічної кризи за Ф. Пюселіком.</p>
4	<p>Тема. Медико-психологічна систематика психогенних розладів особистості в екстремальних умовах Визначення кризи за МКХ-11. Визначення кризи за DSM V. Внуїрособистісна криза в психології та психіатрії.</p>
5	<p>Тема. Клінічні особливості психогеній в умовах екстремальної ситуації. Метод спостереження в діагностиці психогеній. Метод клінічного інтерв'ю в діагностиці психогеній. Метод тестів в діагностиці психогеній.</p>
6	<p>Тема. Психогенії при гострих життєвонебезпечних ситуаціях. Принцип зворотнього біологічного зв'язку в психотерапії психічної травми. Теорія десенсибілізації рухом очей Ф. Шапіро. Методологія ДПДГ за М. Доморацьким.</p>
7	<p>Тема. Панічні розлади, як наслідок впливу екстремальної ситуації. Теоретичні засади когнітивно-поведінкового підходу в роботі з панічним розладом. Особливості КПТ та відмінності від інших підходів в психотерапії панічних розладів.. Переваги та недоліки КПТ в роботі з панічними розладами.</p>
8	<p>Тема. Профілактика та психотерапія психогеній в екстремальних умовах. Теоретичні засади нейролінгвістичного програмування. Особливості НЛП та відмінності від інших підходів в психотерапії.. Переваги та недоліки НЛП.</p>

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Лабораторні	МКР 1

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	22	60	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2			

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акимов Г. А. Некоторые вопросы организации психоневрологической помощи во время Великой Отечественной войны / Г. А. Акимов, О. С. Лобастов, Л. И. Спивак // Военно-медицинский журнал. – 2005. – № 11 – С. 18–21.
2. Александровский Ю. А. Состояние психической дезадаптации в экстремальных условиях (по материалам аварии на Чернобыльской АЭС) / Ю. А. Александровский. Г. М. Румянцева, Б. П. Шукин // Журн. невропатология и психиатрия. – 2009. – № 5 – С. 111–117.
3. Александровский Ю. А. Психоневрологические расстройства при аварии на Чернобыльской АЭС / Ю. А. Александровский // Медицинские аспекты аварии на Чернобыльской АЭС. – Киев : Здоров'я, 2008. – С. 171–177.

4. Александровский Ю. А. Состояния психической дезадаптации и их компенсация / Александровский Ю. А. – М. : Наука, 1999. – 272 с.
5. Алтунин А. Т. Формирования гражданской обороны в борьбе со стихийными бедствиями / Алтунин А. Т. – М. : Стройиздат, 2008. – 248 с.
6. Бахтин А. К. Меры безопасности при ликвидации последствий стихийных бедствий и производственных аварий / Бахтин А. К. – М. : Энергоатомиздат, 2004. – 287 с.
7. Биндер Г. Психопатии, неврозы, патологические реакции / Г. Биндер // Клиническая психиатрия ; под ред. Г. Груде. – М. : Медицина, 2007. – С. 143–165.
8. Боброва Э. С. Управление и самоуправление эмоциональным состоянием в критических ситуациях в системе взаимоотношений руководителей производственных и сельскохозяйственных коллективов / Э. С. Боброва, Л. А. Китаев-Смык. – М. :МСХА им.Тимирязева, 1984. – 82 с.
9. Брусиловский Л. Я. Землетрясение в Крыму и невропсихический травматизм / Л. Я. Брусиловский, Н. П. Бруханский, Т. Сегалов. М. : Б.и., 2008. – 107 с.
10. Виленский Т. С. Неотложные состояния в невропатологии / Виленский Т. С. – Л. : Медицина, 2006. – 303 с.
11. Виноградов М. В. Катастрофа: взгляд профессионала / Виноградов М. В. – Л. : Б.и., 2009. – 57 с.
12. Волович В. Г. Человек в экстремальных условиях природной среды / Волович В. Г. – М. : Мысль, 2003. – 203 с.
13. Горшков Г. П. Землетрясение / Г. П. Горшков // БСЭ. – [2-е изд.]. – 1992. – Т. 16. – С. 661–666.
14. Детенгоф Ф. Ф. Психическая закалка / Детенгоф Ф. Ф. – Ташкент : Медицина, 2007. – 51 с.
15. Джексон Э. Приспособления человека к землетрясениям в Сан-Франциско. Калифорния / Э. Джексон, Т. Мукерджи // Стихийные бедствия: изучение и методы борьбы. – М. : Прогресс, 2001. – С. 177.

- 16.Иванов Н. В. О соотношении особенностей психогенных ситуаций и психогенных реакции / Н. В. Иванов, И. А. Родионов / Материалы конференции (20–22 ноября 1971). – М. : Б.и., 2001. – С. 121–126.
- 17.Канеп В. В. Моделирование организации медицинской помощи населению при стихийных бедствиях / В. В. Канеп // Современное здравоохранение. – 2003. – № 5. – С. 8–13.
- 18.Ковалевский Ю. Н. Стихийные бедствия и катастрофы / Ковалевский Ю. Н. – Рига, 2006. – 114 с.
- 19.Ковригина В. И. Сильнейшие землетрясения мира за 20 веку : краткая географическая энциклопедия/ Ковригина В. И. – М., 2006. – Т. 5. – С. 301 – 309.
- 20.Короленко Ц. П. Психофизиология человека в экстремальных условиях / Короленко Ц. П. –М. : Медицина, 1988. – 271 с.
- 21.Краснушкин Е. К. Избранные труды / Краснушкин Е. К. – М. : Медгиз, 2000. – С. 331–340.
- 22.Лазарус Р. Теория стресса и психофизиологические исследования / Р. Лазарус // Эмоциональный стресс. – М., 1990. – С. 178–208.
- 23.Лежепекова Л. Н. Вопросы психогигиены и психопрофилактики в работе практического врача/ Л. Н. Лежепекова, Б. А. Якубов. – Л. : Медицина, 2007. – 188 с.
- 24.Лобастов О. С. Землетрясение / О. С. Лобастов // БМЭ. – [3-е изд.]. – 1998. – Т. 8. – С. 435–436.
- 25.Лобастов О. С. Психопрофилактика в системе морально-психологической подготовки войск / О. С. Лобастов, Л. И. Спивак // Военно-медицинский журнал. – 2009. – № 9. – С. 16–19.
- 26.Лобастов О. С. Наводнение / О. С. Лобастов, В. Н. Медведев // БМЭ. – [3-е изд.]. – 1981. – Т. 16. – С. 106–107.
- 27.Лобастов О. С. Стихийные бедствия / О. С. Лобастов, В. Н. Медведев // БМЭ. – [3-е изд.]. – 1985. – Т. 24. – С. 266–267.

28. Лобастое О. С., Спивак Л. И., Панов Б. П. О профилактике чрезмерного эмоционального напряжения психотропными средствами / О. С. Лобастов, Л. И. Спивак, Б. П. Панов // Военно-медицинский журнал. – 2008. – № 5. – С. 26–29.
29. Люмберг Л. Стресс: его негативные последствия, медицинские аспекты проблемы / Л. Люмберг // Эмоциональный стресс. – М. : Медицина, 2000. – С. 255–260.
30. Молохов А. В. Психогении / А. В. Молохов // 1.МЭ. – 2002. – Т. 27 – С. 299–315.
31. Случевский Ф. И. Диагностика психических состояний в норме и патологии / Случевский Ф. И. – Л. : Медицина, ГЖО 2003. – 293 с,
32. Спивак Л. И. Задачи психогигиены и психопрофилактики в современных условиях / Л. И. Спивак // Воено-медицинский журнал. – 2000. – № 11. – С. 17–20.
33. Спивак Л. И. Психогигиена и психопрофилактика в армии / Л. И. Спивак // БМЭ. – [3-е изд.]. – 2003/ – Т. 21. – С. 431–332.
34. Судебная психиатрия ; под ред. Г. В. Морозова. – М. : Юридическая литература, 2006. – 336 с.
35. Тимофеев Н. И. Военная психиатрия и травма мозга / Н. И. Тимофеев // Журнал невропатологии и психиатрии. – 2007. – № 11. – С. 1680 –1683.
36. Ушаков Г. К. Пограничные нервно-психические расстройства / Ушаков Г. К. – М. : Медицина, 2007. – 303 с..
37. Хардин Д. Наводнение в Шрусбери, Великобритания / Д. Хардин, Д. Паркер // Стихийные бедствия: изучение и методы борьбы. – М. : Прогресс. – 1998. – С. 54.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, завдання та методи дисципліни «Психологія кризових станів».
2. Класифікація кризових станів в сучасній клінічній психології.

3. Зв'язок дисципліни «Психологія кризових станів» з іншими галузями медичної психології.
4. Історія виникнення психології кризових станів, як окремого напрямку в практичній психології.
5. Поняття про психічну травму, як наслідок перебування людини в екстремальній ситуації.
6. Основні напрямки вивчення посттравматичних стресових розладів та їх наслідків.
7. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах та під час терористичних актів.
8. Поняття про психічні реакції на екстремальну ситуацію та психічні розлади організму людини. Види екстремальних умов під час стихійного лиха.
9. Види екстремальних умов при катастрофах та під час ведення бойових дій.
10. Стратегія поведінки людини в умовах екстремальної ситуації.
11. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій.
12. Форми емоційної напруги, що виникають в екстремальних ситуаціях під час ведення бойових дій.
13. Явище агресії, аутоагресії та депресії, що виникають в екстремальних ситуаціях під час ведення бойових дій.
14. Паніка, як соціально-психологічне явище та стан індивіда. Типологія паніки, причини її виникнення та форми прояву.
15. Медико-психологічна систематика психогенних розладів особистості в екстремальних умовах.
16. Психофізіологічні зміни в організмі людини, як наслідок впливу екстремальної ситуації.
17. Види психогеній, що виникають як наслідок екстремальних ситуацій.
18. Особливості та специфіка роботи клінічного психолога з людьми, що

гостро пережили екстремальні ситуації.

19.Клінічні особливості психогеній в умовах екстремальної ситуації.

20.Медико-психологічна характеристика клінічної картини здоров'я людини, що знаходилась в умовах екстремальної ситуації.

21.Порушення функцій ендокринної системи людини, що перебувала в умовах екстремальної ситуації.

22.Гострі прояви стресу та дистресу, як реакції на екстремальну ситуацію.

23.Афект та патологічний афект, як реакція на екстремальну ситуацію.

24.Психогенії при гострих життєвонебезпечних ситуаціях.

25.Панічні розлади, як наслідок впливу екстремальної ситуації.

26.Характеристика нав'язливих страхів та фобій, як наслідок впливу життєво небезпечних ситуацій.

27.Інстинкт самозбереження, як форма реакції на життєво небезпечну ситуацію.

28.Специфіка надання психологічної допомоги особам, що зазнали психологічної травми внаслідок екстремальної ситуації

29.Медична допомога при психогеніях в екстремальних умовах.

30.Загальна характеристика медикаментозних методів допомоги при психогеніях в екстремальних умовах.

31.Деонтологічний підхід до жертв, що зазнали психічної травми внаслідок екстремальної ситуації.

32.Психотерапевтичні заходи в роботі з людьми, що перебували в умовах екстремальної ситуації і зазнали психічної травми.

33.Профілактика та психотерапія психогеній в екстремальних умовах.

34.Поняття позитивного емоційно-психологічного клімату та особливості умов його створення.

35.Використання елементів релаксації та медитації в роботі з людьми, що перебували в умовах екстремальної ситуації. Форми та прийоми зняття емоційної напруги в умовах реабілітаційного центру.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Діагностика успішності навчання студентів має такі методи та засоби поточного та підсумкового контролю як усне опитування, доповіді, участь у групових дискусіях та обговореннях актуальних проблем психології посттравматичних стресових розладів, підготовка рефератів, індивідуальні завдання, самостійна робота, підсумкова контрольна робота після засвоєння студентами першого та другого змістових модулів. За результатами перерахованих вище видів навчальної роботи виставляється підсумкова оцінка за національною шкалою, за 100-бальною системою та за шкалою ECTS.